

■ **recensió**

REVISTA D'HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA CATALANA,
Números 9/10, 2015 | Print ISSN 2014-1572 / Online ISSN 2014-1564
P. 131-133
<http://revistes.iec.cat/index.php/JOCIH>

Mercè Rius: *D'Ors, filòsofo* Publicacions de la Universitat de València, València, 2014, 297 pp.

Josep Monserrat Molas

Universitat de Barcelona
jmonserrat@ub.edu

Vint anys de dedicació continuada han permès a l'autora aprofundir i matisar les seves perspectives i intuïcions sobre Eugeni d'Ors, tant pel que fa a la seva pertinença al gremi dels filòsofs com pel que fa a les *afinitats* de moltes consideracions i plantejaments orsians amb alguns dels fils que han recorregut la filosofia del segle XX. Sense pretendre justificar cap joc d'influències, un cert aire, esperit o «àngel» dona permès a l'autora per teixir unes suggeridores *afinitats selectives*.

Dins del nostre trasbalsat món cultural i acadèmic, el tractament específic de la filosofia d'Ors, de la qual es podria resseguir una recepció en diferents etapes i cert fil polític que s'hi reconeixia positivament, contrasta, negativament, amb una insistent desafecció en determinats àmbits acadèmics i culturals per raons polítiques. No és ara moment de tractar-ho, però provem de situar-nos a certa distància.

Una primera recepció d'Ors pel que fa a la filosofia pot comptar, més enllà de les immediates contraposicions de Ramon Turró, Jaume Serra Hunter o Tomàs Carreras Artau, entre d'altres, amb les crítiques que en van fer els seus deixebles o col·laboradors immediats, com ara Joan Crexells, Josep M. Capdevila o Alexandre Galí, per dir alguns noms. Caldria atendre també, en aquesta perspectiva filosòfica, a les reaccions que ja des de primera hora recorregueren els ambients eclesiàstics i els àmbits polítics d'esquerres. Després de la guerra del 1936-39, totes les recuperacions que es van intentar d'alguna cosa que pogués assumir l'etiqueta, ni que fos vagament, de «pensament filosòfic català» tenien present la figura d'Ors (fos l'aproximació d'Alfred Badia, la d'Alexandre Galí, la de Josep Ferrater Mora o la d'Eusebi Colomer) i el tractaven, almenys, com una figura ineludible. Aquest reconeixement no estava en molts dels casos exempt de crítiques o d'efusives lloances, i sovint es movia encara en l'àmbit polèmic on Ors s'havia situat. En aquest cas, potser caldria escriure l'adjectiu «polèmic» de manera que fes justícia al seu sentit bel·licós més propi. L'obra d'Ors es va

situar sempre en un terreny extraordinàriament violent, de violència cultural, amb inclosos i exclosos, beneïts i maleïts, i, per tant, no és gens estrany, malgrat ens dolgui, que, encara avui, la seva recepció se situï en aquest terreny. És, irònicament, una mostra del seu èxit.

Ara bé, ¿no convindria ja, a aquestes alçades, començar a donar més joc a una aproximació a un *Ors integral* que defugís el terreny on el mateix Ors va situar-se, per a comprendre'l millor i comprendre millor el terreny on es va situar? Ser incapaços de fer-ho seria un senyal de la nostra immaduresa acadèmica (o com s'hagi de dir). Ara bé, si es tracta d'això, potser que convinguem unes bases per a aquest tractament: «Ors íntegre» potser seria la primera. És peremptori, doncs, que es permeti acabar l'edició de les seves obres en català, element indispensable en aquesta «reintegració». Així mateix, cal que es comencin a reconèixer els treballs que estan recuperant els inèdits que es conserven als diferents arxius (com ara, per exemple, l'edició a cura de Xavier Pla de *La curiositat*, Quaderns Crema, Barcelona, 2009) i que es treballi sobre l'individu.

D'aquesta manera, procurant la integritat d'Ors, podran anar resituant-se tant les peces de la seva biografia i de la seva producció, com també les diferents peces de la seva variada i complicada recepció. Una línia d'aquestes recepcions, la que es produeix en l'àmbit de la filosofia acadèmica catalana, ha passat per diferents fils, fos per exemple a través de la presència de José M. Valverde, dels deixebles d'Emilio Lledó, del Col·legi de Filosofia o d'aquells que relligaven amb la recuperació de la universitat autònoma republicana, entre d'altres. Sense ara entrar tampoc en la vinculació que tot això pot tenir amb l'*agenda* del mateix Ors durant els anys quaranta i fins a la seva mort, el llibre que comentem és una bona mostra d'una recepció continuada que se situa en el marc de la valoració filosòfica de l'obra orsiana. Seguint el deixant de Xavier Rubert de Ventós, que ha estat el seu mestre i director d'estudis, però marcant nous rumbos, la filòsofa Mercè Rius ofereix en *D'Ors, filósofo* l'aplec d'alguns dels treballs que ha dedicat al «Pantarca» des de l'aparició de la seva monografia *La filosofia d'Eugeni d'Ors* (Curial, Barcelona, 1991). Tots dos llibres se situen en el que n'hem dit «valoració filosòfica» d'Ors, tot i que, segons la intenció de l'autora, potser fóra millor dir-ne, especialment del segon, una «revaloració», perquè bona part de la seva aportació consisteix a mostrar com l'esperit orsià (l'«àngel») es pot vincular a preocupacions i formulacions filosòfiques europees que ocupen bona part del segle XX. Una característica d'aquesta recepció que en fa Rius és que se situa des de les primeres línies (la pàgina 19 en tots dos llibres) en la sintonia d'una data i un lloc on es fan confluïr un dels heterònims i una obra: Xènius i el *Glosari*. És des d'aquesta perspectiva que cal entendre i acollir allò que el llibre aporta: «Ritmos» i «Destellos».

Els *ritmes* reuneixen en una primera part cinc estudis que, després d'una primera vida en diferents publicacions, han estat, com la resta del llibre, traduïts

al castellà i refets. Presenten visions més o menys generals (cap. I.2, «Un programa de cultura», que s'havia titulat abans «La filosofia d'Eugeni d'Ors»), anàlisis d'algunes de les seves obres (*Oceanografia del tedi*, cap. I.3), o motius cabdals de l'autor estudiat (cap. I.1, «Xenius: el alma de la ciudad», cap. I.4, «Ángeles, no dragones»). Cal destacar especialment, com a capítol clau, potser el cinquè («El secreto de la filosofía: último balance»), perquè demostra fins a quin punt pot pensar-se una filosofia íntegra d'Ors amb voluntat de sistema a partir d'*El secreto de la filosofía* de 1947: no en resultarà sinó una reiteració de la fragmentarietat apreciada positivament per l'autora i de la fractalitat que caracteritza la voluntat orsiana de sistema. No cal desatendre que *El secreto de la filosofía* és posterior en dos anys al llibre de José Luis López Aranguren *La filosofía de Eugenio d'Ors*. Rius fa balanç de les seves lectures, del seu itinerari de descoberta i meditació, i dialoga amb el text orsià amb un profund coneixement.

A la segona part, l'«àngel» o l'esperit poden moure's amb més llibertat. Així, a la mateixa piratècnia orsiana se suma la capacitat de l'autora per a trobar connexions amb la filosofia contemporània, enriquint la prosa d'Ors amb tot un tram de nous ressons i referències. Una operació d'aquest tipus, la de la relectura i la lectura comparada, no deixa de ser comuna en una tradició cultural normalitzada. *D'Ors, filòsofo* de Mercè Rius mostra com es pot fer un exercici d'escriptura del filosofar sobre un altre exercici d'escriptura del filosofar amb una voluntat renovada, que no es vol entendre com a restauradora de mòbies patrimonials. Tornem a l'inici, però, perquè mirar les coses com les miren uns convidats a una festa o un festival que ja no és el seu, no vol dir deixar d'entendre que la festa, o l'escriptura, l'escriu, o la festeja, *algú*.

